

**STANISŁAW
LEM**

SOLARIS

Traducere din limba polonă
de Constantin Geambașu

PALADIN

1

Nou-venitul

La ora nouăsprezece, după orarul navei, am trecut pe lângă cei care stăteau împrejurul gurii tunelului, coborând pe treptele de metal înăuntrul capsulei strâmte în care abia aveai loc să-ți ridici brațele. După ce am înșurubat tubul în valva care ieșea din perete, costumul spațial s-a umflat și n-am mai putut face nici cea mai mică mișcare. Stăteam în picioare – sau mai curând atârnam – într-un înveliș de aer care făcea corp comun cu carcasa de metal.

Ridicând-mi ochii, am văzut prin geamul convex pereții tunelului și, mai sus, chipul lui Moddard, aplecat deasupra lui. A dispărut și îndată s-a lăsat întunericul, pentru că de sus s-a coborât un con greu de protecție. Am auzit șuieratul repetat al motoarelor electrice care strângeau șuruburile, apoi sâsâitul aerului împins în amortizoare. Privirea se deprindea cu întunericul. Vedeam conturul sidefiu al singurului indicator.

– Ești gata, Kelvin? s-a auzit în căști.

– Gata, Moddard, am răspuns.

– Nu-ți face griji! Stația este pe recepție, a spus. Drum bun!

N-am mai apucat să-i răspund, că a scrâșnit ceva deasupra și capsula a început să vibreze. Mi-am încordat instinctiv mușchii, dar nu s-a întâmplat nimic.

– Când are loc decolarea? am întrebat, auzind un foșnet, ca și cum niște boabe fine de nisip ar fi fost presărate pe o membrană.

— Zbori deja, Kelvin. Drum bun! a răspuns de undeva, de aproape, vocea lui Moddard.

Până să-mi dau seama, în fața mea s-a deschis o spărtură largă prin care am văzut stelele. În zadar mă străduiam să caut regiunea alfa din constelația Vărsătorului, spre care se îndrepta *Prometeu*. Cerul din această parte a Galaxiei nu-mi spunea nimic, nu cunoșteam nicio constelație, iar în ferestruica îngustă stăruia un praf înstelat. Așteptam să pâlpaie prima stea. N-am zărit nimic. Strălucirea stelelor a început doar să slăbească în intensitate și să dispară, topindu-se pe fundalul ruginiu. Am înțeles că mă aflu în straturile de deasupra ale atmosferei. Țeapăn, înfășurat în pernele pneumatice, nu puteam privi decât înainte. Încă nu se vedea orizontul. Zburam și tot zburam, fără a simți asta, ci doar căldura care, treptat și insidios, îmi năpădea corpul. Afară se auzea un zgomot pătrunzător, ca de metal frecat pe sticlă umedă. Dacă nu ar fi fost cifrele care săltau pe cadranul indicator, nu mi-aș fi dat seama de schimbarea direcției. Stelele dispăruseră. În jur domnea o lumină ruginie. Auzeam bătaia grea a propriului puls, fața mi se încingea, în ceafă simțeam adierea rece a ventilatorului. Mă gândeam cu regret că nu reușisem să-l văd pe *Prometeu* – trebuie să fi fost în afara câmpului vizual –, când hubloul s-a deschis automat.

Capsula a fost zgâlțâită de o zdruncinătură bruscă, apoi de încă una, trepidația penetrând toate straturile izolatoare, trecând prin pernele de aer și pătrunzând în interiorul corpului meu, astfel încât nu mai vedeam clar conturul sidefiu al indicatorului de bord. Mă uitam la toate acestea fără teamă. Nu zburasem atât de departe pentru a dispărea chiar în clipa când am ajuns la țintă.

— Stația Solaris, am spus. Stația Solaris, stația Solaris! Faceți ceva! Se pare că ies de pe traiectorie. Stația Solaris, aici noul sosit. Recepție!

Și din nou am ratat momentul important al apariției planetei. Se întindea sub ochii mei, uriașă, plată; din dimensiunea dârelor de pe suprafața ei îmi puteam da seama că sunt încă departe. De fapt, la mare înălțime, deasupra, pentru că trecusem de granița insesizabilă de unde distanța față de un corp ceresc devine înălțimea la care te afli deasupra lui. Eu coboram. Coboram întruna. Acum simțeam, chiar și cu ochii închiși. I-am deschis îndată, pentru că doream să văd cât mai mult.

Am așteptat câteva secunde bune în liniște, apoi am reînnoit apelul. Nici de data aceasta nu am primit răspuns. În căști se repetau, în serie, trosnete ale descărcărilor atmosferice, pe fundalul unui foșnet atât de profund și de jos de parcă ar fi fost glasul planetei înseși. Cerul portocaliu din hublou s-a acoperit de albeață. Sticla s-a întunecat; m-am chircit instinctiv, atât cât îmi permitea costumul pneumatic, dar în clipa următoare am înțeles că sunt nori. Și parcă absorbită de undeva, de sus, pătura de nori s-a ridicat. Pluteam mai departe, când în soare, când în umbră, capsula se răsucea de-a lungul axei verticale și discul uriaș al soarelui trecea liniștit prin hubloul din fața mea, înfățișându-se în partea stângă și dispărând în dreapta. Deodată, printre foșnte și trosnete, am început să aud o voce îndepărtată:

— Stația Solaris către noul sosit, Stația Solaris către noul sosit. Totul este în ordine. Noul sosit sub controlul Stației. Stația Solaris către noul sosit, pregătiți-vă pentru decolare în momentul zero, repet, pregătiți-vă pentru decolare în momentul zero, atenție, încep. Două sute cincizeci, două sute patruzeci și nouă, două sute patruzeci și opt...

Cuvintele erau despărțite de un scârțâit intermitent, care arăta că nu vorbește un om. Era cel puțin bizar. În mod normal, când vine un nou vizitator, mai ales dacă e de pe Pământ, te duci să-l întâmpini.

Nu aveam timp să mă gândesc mai mult, pentru că cercul imens pe care îl trasa în jurul meu soarele se ridica drept, laolaltă cu platoul spre care zburam; după această înclinare a urmat alta, în direcția opusă; mă legănam ca greutatea unui pendul uriaș și, luptând cu amețea, am văzut pe orizontul planetei ce se înălța ca un perete – marcat de dâre alb-liliachii și negricioase – o mărunță tablă de șah, cu punctișoare negre și verzi – semnul de orientare al Stației. În același timp, ceva s-a desprins cu zgomot deasupra capsulei – colierul lung al parașutei inelare care a început să fâlfâie de zor; în acest zgomot era ceva absolut pământean, primul foșnet de vânt adevărat după atâtea luni.

Totul s-a derulat foarte rapid. Până atunci știam doar că mă duc în jos. Acum vedeam acest lucru. Tabla de șah alb-verzuie creștea masiv, știam că este trasată pe un corp prelung, ca de balenă, de culoare argintie, având în afară ácele senzorilor radarului. Se zăreau și rândurile ferestrelor de culoare mai închisă. Vedeam că acest colos de metal nu stă pe suprafața planetei, ci atârnă deasupra ei, trăgându-și pe fundalul negru umbra ca o pată eliptică de întuneric adânc. În același timp, zăream dârele violete ale oceanului, care se deplasau cu o mișcare slabă. Deodată, norii au dispărut sus, tiviți pe margini de o purpură orbitoare, având între ei cerul îndepărtat, neted și portocaliu-cenușiu; nu se mai deslușea nimic clar: am intrat în vrie. Înainte de a reuși să scot o vorbă, o scurtă izbitură a readus capsula în poziție verticală; în hublou, oceanul vălurit începuse să scânteieze cu o strălucire de mercur, până spre orizontul fumuriu; cablurile și colierele parașutei gemeau, s-au desprins brusc și au zburat deasupra valurilor, duse de vânt, iar capsula s-a legănat moale, cu o mișcare specifică, încetinită, caracteristică intrării într-un câmp de forțe artificial, și a alunecat în jos. Ultimul lucru pe care am reușit să îl văd erau plat-formele pentru aparatele de zbor și oglinzile ajurate ale

radiotelescoapelor, probabil la o înălțime de câteva etaje. Capsula fusese immobilizată, iscându-se un zgomot îngrozitor de oțel izbit; ceva s-a deschis sub mine și, printr-un oftat prelung, gâfâit, carapacea de metal în care stăteam în poziție verticală și-a încheiat călătoria de o sută optzeci de kilometri.

— Stația Solaris. Zero și Zero. Aterizarea s-a încheiat. Gata! am auzit vocea lipsită de viață a instalației de control.

Simțind o apăsare stânjenitoare în piept și îmi percepându-mi viscerele ca pe o povară neplăcută, am prins maneta cu ambele brațe și am întrerupt contactele. S-a aprins o inscripție verde: „PĂMÂNT“, iar peretele capsulei s-a deschis; patul pneumatic m-a împins ușor din spate, așa că, pentru a nu cădea, a trebuit să fac un pas în față. Cu un sâsâit domol, asemănător unui oftat resemnat, aerul a părăsit compartimentele costumului spațial. Eram liber.

Mă aflam sub o pânne argintie, înaltă cât nava. Pe pereți se vedeau șiruri de tuburi colorate, dispărând în adâncituri rotunde. M-am întors cu fața. Puțurile de ventilare făceau zgomot, eliminând gazele otrăvitoare ale atmosferei planetare, care pătrunseseră aici în timpul aterizării. Trabucul capsulei, gol ca gogoșa desfăcută a unei insecte, se oprise pe un caliciu amplasat pe o ridicătură de oțel. Tabla exterioară căpătase o culoare de un maroniu-murdar. Am coborât pe un mic plan înclinat. Ceva mai departe, pe metal era așezat un strat de plastic rugos. Se tocise, lăsând la vedere oțelul gol în locurile de-a lungul cărora treceau de obicei cărucioarele ce transportau rachetele. Brusc, compresoarele ventilatoarelor au tăcut și s-a așeternut o liniște totală. M-am uitat în jur stânjenit, așteptând să apară cineva, dar nu a venit nimeni. Doar o săgeată de neon indica banda transportoare, care se derula fără zgomot. M-am urcat pe platforma ei. Bolta halei cobora pe o frumoasă traiectorie parabolică, trecând într-un coridor tubular. În nișele lui se

ridicau stive de butelii cu gaz lichefiat, recipiente, rulouri de parașute, lăzi, toate așezate în dezordine. Și asta mi-a dat de gândit. Banda se termina într-un spațiu rotund al culoarului. Aici domnea o și mai mare harababură. Pe sub maldărul de bidoane de tablă se întindea o baltă de lichid uleios. Un miros neplăcut, puternic, umplea încăperea. Urme de pași, imprimare clar în acel lichid lipicios, duceau în direcții diferite. Printre cutiile de tablă zăceau role albe de benzi telegrafice, hârtii rupte și gunoaie. Și iar s-a aprins indicatorul verde, arătându-mi s-o iau spre ușa centrală. În spatele ei era un coridor atât de îngust, încât doi oameni abia ar fi putut trece unul pe lângă altul. Ferestrele superioare, îndreptate spre cer, cu o sticlă ca de lentilă, luminau calea. Mai era o ușă, vopsită ca o tablă de șah, în alb-verde. Era întredeschisă. Am intrat înăuntru. Cabina de forma unei semisfere avea o mare fereastră panoramică prin care se vedea cerul învăluit în ceață. Dedesubt se mișcau fără zgmotot colinele negricioase ale valurilor. De-a lungul pereților erau o grămadă de dulapuri deschise, pline cu instrumente, cărți, pahare cu depuneri uscate, termosuri prăfuite. Pe podeaua murdară erau cinci sau șase măsuțe cu rotile, intercalate cu niște fotolii dezumflate. Numai unul era umflat, cu speteaza înclinată pe spate. În el stătea un om mic, slăbănog, cu fața arsă de soare. Pielea i se cojea în fâșii mari de pe nas și de pe pomeții obrazilor. Îl cunoșteam. Era ciberteticianul Snaut, loțiitorul lui Gibarian. La vremea lui, publicase câteva articole originale în almanahul solaristic. Nu-l văzusem niciodată. Avea pe el un tricou din plasă, printre ale cărei ochiuri ieșeau fire de păr cărunt de pe pieptul scobit, iar pantalonii, cândva albi, acum pătați la genunchi și arși de tot felul de reactivi, aveau multe buzunare, ca la instalatori. Ținea în mână o pară din plastic, de felul celor din care beau oamenii de pe navele lipsite de gravitație artificială. Se uita la mine, parcă paralizat de o

lumină orbitoare. Para i-a scăpat printre degetele desfăcute și a țopăit de câteva ori ca un balonaș. A curs din ea puțin lichid incolor. Încet, tot sângele i s-a scurs de pe chip. Eram prea surprins pentru a scoate un cuvânt, iar această secvență tăcută a durat până ce teama lui mi s-a transmis și mie, într-un mod de neînțeles. Am făcut un pas. El s-a ghemuit în fotoliu.

— Snaut... am șoptit.

A început să tremure de parcă ar fi fost lovit. Uitându-se la mine cu o repulsie de nedescris, a răspuns cu o voce răgușită:

— Nu te cunosc, nu te cunosc, ce vrei de la mine...?

Lichidul vărsat s-a evaporat rapid. Am simțit miros de alcool. Oare bea? Să fi fost beat? Dar de ce îi era atât de teamă? Rămăsesem în mijlocul cabinei. Aveam genunchii moi, iar urechile parcă astupate cu vată. Aveam impresia că podeaua devenise nesigură și nu-i mai simțeam rezistența sub tălpi. Dincolo de geamul curbat al ferestrei se legăna monoton oceanul. Snaut nu și-a luat ochii înroșiți de la mine. Teamă îi dispărea de pe chip, dar rămânea în continuare repulsia.

— Ce ai? l-am întrebat în șoaptă. Ești bolnav?

— Îți faci griji... a spus cu voce surdă. Aha! Ești realmente îngrijorat, nu-i așa? Dar ce treabă ai cu mine? Eu nu te cunosc.

— Unde este Gibarian? am întrebat.

Respirația i s-a oprit o clipă, ochii i-au devenit din nou sticloși, ceva s-a aprins în ei și s-a stins.

— Gi... giba, a început să se bâlbâie. Nu! Nu!!!

A fost scuturat de un chicot idiot, care a încetat brusc.

— Ai venit la Gibarian? a spus aproape liniștit. La Gibarian? Ce treabă ai cu el?

Mă privea de parcă aș fi încetat deodată să mai fiu un pericol pentru el; în cuvintele lui, dar mai ales în tonul lor, era ceva extrem de insultător.

— Ce tot spui... am bâiguit surd. Unde este?

Eram uluit.

— Nu știi?

„E beat“, îmi ziceam. „Beat criță.“ M-a cuprins o furie crescândă. De fapt, ar fi trebuit să ies, dar răbdarea mea era pusă la încercare.

— Vino-ți în fire! am țipat. De unde pot ști unde este, de vreme ce abia am sosit? Ce se întâmplă cu tine, Snaut?

Era nedumerit. Și-a pierdut din nou suflul pentru o clipă, dar oarecum în alt fel, iar în ochi i s-a ivit un licăr brusc. Cu mâinile tremurânde, s-a prins de brațul fotoliului și s-a ridicat cu greu – se auzea cum îi trosnesc încheieturile.

— Poftim? a spus aproape treaz. Ai sosit? De unde ai sosit?

— De pe Pământ, am răspuns furios. Poate ai auzit despre această planetă? Se pare că nu.

— De pe Pă... O, cerule, tu ești... Kelvin?

— Da. Ce te uiți așa? Ce este atât de curios?

— Nimic, a spus, mișcându-și repede pleoapele. Nimic. Și-a șters fruntea.

— Kelvin, scuză-mă, știi, pur și simplu m-ai luat prin surprindere. Nu mă așteptam.

— Cum nu te așteptai? Doar ați primit vestea cu luni în urmă, iar Moddard a telegrafiat chiar astăzi de la bordul lui *Prometeu*...

— Da, da... așa e, dar, vezi tu, aici domnește o oarecare... harababură.

— Asta așa e, am răspuns sec. Se vede.

Snaut s-a învârtit în jurul meu de parcă ar fi verificat cum arată costumul spațial, care era unul obișnuit, cu tuburi pentru conectare și cabluri pe piept. A tușit de câteva ori. Și-a atins nasul proeminent.

— Poate dorești să faci un duș? O să-ți facă bine... Ușa albastră, pe partea opusă.

— Mulțumesc, cunosc configurația Stației.

— Poate ți-e foame...?

— Nu. Unde este Gibarian?

S-a apropiat de geam, ca și când nu ar fi auzit întrebarea mea. Întors cu spatele, arăta și mai bătrân. Părul tuns scurt îi era cărunt, ceafa, arsă de soare, îi era străbătută de dâre adânci ca niște tăieturi. Dincolo de fereastră luceau crestele valurilor care se ridicau și cădeau atât de încet încât oceanul părea că se coagulează. Uitându-te într-acolo, aveai impresia că Stația se deplasează ușor într-o parte, parcă alunecând de pe un postament invizibil. Pe urmă își revenea și, apoi, la fel, printr-o mișcare leneșă, se îndrepta în partea cealaltă. Dar era probabil o iluzie. Fulgi de spumă vâscoasă de culoarea oaselor se adunau în văile dintre valuri. O clipă, am simțit un gol în stomac. Ordinea desăvârșită de la bordul lui *Prometeu* mi se părea ceva de preț, pierdut pentru totdeauna.

— Ascultă... a zis pe neașteptate Snaut. Momentan doar eu...

S-a întors cu spatele. Își freca nervos mâinile.

— Va trebui să te mulțumești cu tovarășia mea. Deocamdată. Spune-mi Șobolanul. Mă cunoști doar din fotografie, dar nu-i nimic, toți îmi spun așa. Mi-e teamă că altă soluție nu există. De altfel, când ai avut părinți cu aspirații cosmice, ca ai mei, Șobolanul sună oarecum mai omenesc...

— Unde este Gibarian? am întrebat din nou.

A început să clipească.

— Îmi pare rău că te-am întâmpinat astfel, dar nu este doar vina mea. Am uitat complet, aici s-au petrecut multe lucruri, știi...

— A, în ordine, am răspuns. Să lăsăm asta. Ce s-a întâmplat cu Gibarian? Nu este pe Stație? A zburat undeva?

— Nu, a răspuns, privind spre un colț în care erau înghesuie bobine de sârmă. N-a zburat nicăieri. Și nici n-o să zboare. Tocmai din cauza asta... printre altele....

— Poftim? am întreat.

Aveam în continuare urechile astupate și mi se părea că aud mai prost.

— Ce vrei să spui? Unde este?

— Știi doar, mi-a spus pe un cu totul alt ton.

M-a privit în ochi cu o răceală care a făcut să mă trecă fiorii. Poate că băuse, dar știa ce spune.

— Nu cumva s-a întâmplat...?

— Ba s-a întâmplat.

— Un accident?

A dat din cap. Îmi confirma temerile, urmărindu-mi îndeaproape reacțiile.

— Când?

— Azi, în zori.

Ciudat, dar nu am simțit niciun șoc. Prin realitatea lui, tot schimbul acesta de întrebări și răspunsuri telegrafice mai degrabă m-a liniștit. Mi se părea că înțeleg acum comportarea lui stranie.

— Cum s-a întâmplat?

— Du-te și schimbă-te, aranjează-ți lucrurile și întoarce-te, să zicem, peste o oră.

O clipă am ezitat.

— Bine.

— Stai puțin, a spus în timp ce mă îndreptam spre ușă.

M-a privit într-un fel aparte. Știam că nu va putea rosti ceea ce avea să-mi spună.

— Eram trei, iar acum, cu tine, suntem din nou trei. Îl cunoști pe Sartorius?

— Ca și pe tine, din fotografie.

— Este sus, în laborator, și nu cred că o să iasă de acolo înainte de miezul nopții, dar... în orice caz, o să-l recunoști. Dacă o să vezi pe altcineva, înțelegi, nu pe mine și nici pe Sartorius, înțelegi, atunci...

— Atunci, ce?

Aveam impresia că visez. Pe fundalul valurilor negre, cu licăriri sângerii în lumina soarelui care stătea să apună, s-a așezat în fotoliu cu capul plecat, la fel ca înainte, privind într-o parte spre bobinele de sârmă.

— Să nu faci nimic.

— Pe cine să văd? O stafie?! am izbucnit.

— Te înțeleg. Crezi că am înnebunit. Nu. Nu am înnebunit. Nu știu cum să-ți spun altfel... deocamdată. De altfel, poate că n-o să se întâmple nimic. În orice caz, ține minte. Te-am prevenit.

— În legătură cu ce anume? Despre ce vorbești?

— Să nu te pierzi cu firea! o ținea pe-a lui. Comportă-te ca și când... Fii pregătit pentru orice. Știi că e imposibil. Cu toate acestea, încearcă. Este tot ce te sfătuiesc. Altceva nu știu ce să-ți spun.

— Dar CE anume o să văd? am țipat.

Abia mă abțineam să nu-l prind de umeri și să-l zgâlțâi zdravăn, în timp ce stătea așa, cu ochii ațintiți într-un colț, cu fața obosită și arsă de soare, rostind cu greu crâmpieie de cuvinte.

— Nu știu. Într-un anumit sens, depinde de tine.

— Halucinații?

— Nu. Este ceva real. Să nu... ataci. Ține minte!

— Ce tot spui? am replicat cu o voce ciudată.

— Nu suntem pe Pământ.

— Politheria? De obicei, ele nu seamănă cu oamenii! am spus.

Nu știam ce să fac pentru a-l scoate din starea de perplexitate în care căzuse. Părea că deslușește ceva absurd, care îi îngheață sângele în vine.

— Tocmai de aceea este atât de îngrozitor, a spus el încet. Nu uita: fii extrem de precaut!

— Ce s-a întâmplat cu Gibarian?

Nu mi-a răspuns.

— Ce face Sartorius?

— Întoarce-te peste o oră.

M-am răsucit și am ieșit. Deschizând ușa, m-am mai uitat o dată spre el. Stătea cu fața în mâini, mic, ghemuit, în pantalonii lui pătați. Abia acum am observat că la încheieturile ambelor mâini avea sânge închegat.